30.11.2022

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 13 §:n ja oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 218/2022 vp)

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Kaupan liitto on ollut edustettuna lausunnon kohteena olevan hallituksen esityksen taustalla olevaa mietintöä valmistelleessa oikeusministeriön työryhmässä. Koska olemme voineet tuoda kantamme kattavasti esille työryhmätyön aikana, toistamme tässä yhteydessä vain ne seikat, joihin on kiinnitetty kriittistä huomiota mietintöön jätetyssä Kaupan liiton ja Suomen Asiakkuusmarkkinointiliiton eriävässä mielipiteessä ja lausumassa. Pidämme tärkeänä mainita, että pääpiirteissään mietintö on tasapainoinen ja hyvin valmisteltu.

Korkokaton alentaminen

Kuluttajansuojalain 7 luvun 17a §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi korkokatosta, jonka suuruus olisi korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 15 prosenttiyksiköllä. Tällöinkään luoton korko ei saisi sopimuksen mukaan ylittää 20:tä prosenttia.

Suomessa korkokattosääntely on jo tällä hetkellä vuonna 2019 voimaan tulleen säädösmuutoksen myötä EU-maiden tiukimmalla 20 %:n vuosikoron tasolla. Esimerkiksi Tanskassa on korkokatto 40 % ja Ruotsissa 25 %. Nykyinen 20 %:n korkokatto tuli voimaan vain noin puoli vuotta ennen koronapandemian alkua, joten sen vaikutuksista ei ole kertynyt riittävästi kokemuksia normaalioloissa ja siksi toimenpide on vähintään ennenaikainen. Kaupan liitto katsoo, että hallituksen esityksessä ei ole esitetty riittäviä perusteita korkokaton uudelleen laskemiselle.

Ennen korkokattosääntelyn muutosharkintaa tulisi myös odottaa ja tarkastella niin maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämistä (laki 331/2022) kuin positiivista luottotietorekisteriä (laki 739/2022) koskevan tulevan sääntelyn vaikutuksia luotonantoon ja velkaantumiseen.

Kaupan liiton näkemyksen mukaan ehdotettu uusi korkokattosääntely sisältää merkittävän riskin, että pienitulosten kuluttajaryhmien luotonsaanti vaikeutuu ja että kuluttajien mahdollisuudet rahoittaa ja jaksottaa arjen tavanomaisia hankintoja hyödykesidonnaisten, euromääräisesti kohtuullisten luottojen tarjonnan kiristyessä vähenevät. Korkokaton laskemisen haitat voivatkin ylittää sen hyödyt, jotka ovat vielä epävarmoja, ja ylivelkaantumista voitaisiin mahdollisesti tehokkaammin ehkäistä muilla hallituksen esitykseen ja edellä mainittuihin lakeihin sisältyvillä toimenpiteillä.

Kaupan liitto esittää eduskunnan harkittavaksi, että hallituksen esityksestä poiketen korkokattoa ei lasketa nykyisestä 20 prosentista.

Maksutapojen esittäminen ja oletusmaksutavan valinta verkossa

Kuluttajansuojalain 6 luvun 12 b §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi järjestyksestä, jossa elinkeinonharjoittajan tulee esittää tarjolla olevat maksutavat sopimuksen tekemisen yhteydessä. Ensin olisi esitettävä maksutavat, joihin ei sisälly luoton tai maksunlykkäyksen mahdollisuutta, sitten maksutavat, joihin tällaisia voi sisältyä, ja viimeisenä maksutavat, joihin luotto tai maksunlykkäys aina sisältyy. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei elinkeinonharjoittaja voi asettaa oletusmaksutapaa.

Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 49) todetaan kuitenkin, että ”oletusvalintaa ei saisi käyttää – – edes silloin, kun kuluttaja on aiemmin esimerkiksi saman maksupalveluntarjoajan palveluja käyttäessään valinnut tietyn maksutavan, vaan kuluttajan tulee tehdä valinta kunkin sopimuksen osalta erikseen.”

Kaupan liitto katsoo, että kuluttajan itselleen sopivaksi harkitseman maksutavan asettaminen oletusvalinnaksi ei itsessään ole velkaantumista edistävä tekijä. Samalla kuluttajaa koskeva kielto tehdä oletusvalinta heikentäisi tarpeettomasti asioinnin sujuvuutta ja huonontaisi asiakaskokemusta esimerkiksi sovelluksen tai selaimen kautta tehtävissä matkalippu-, ruoka- ja verkkokauppatilauksissa. Kielto rapauttaisi osaltaan myös suomalaisten yritysten kilpailukykyä online-ympäristössä, jossa asioinnin kitkattomuus, nopeus ja helppous on olennaisen tärkeää.

Tarjolla olevat maksutavat tulee joka tapauksessa esittää kuluttajalle tietyssä järjestyksessä, jossa luotolliset maksutavat ovat viimeisenä. Kuluttaja voisi tekemänsä oletusvalinnan estämättä aina vapaasti valita kulloisenkin maksutavan ja tarvittaessa poiketa oletusvalinnasta. Siksi pidämme kuluttajan valinnanvapauden rajoittamista tarpeettomana.

Kaupan liitto esittää eduskunnan harkittavaksi, että kuluttajan tekemä oletusmaksutavan valinta sallitaan nimenomaisesti, esimerkiksi täydentämällä ehdotettua 6 luvun 12 b §:n 2 momenttia seuraavasti:

> Elinkeinonharjoittaja ei saa maksutapavaihtoehtoja esittäessään käyttää mitään maksutapaa oletusvalintana. **Elinkeinonharjoittaja voi kuitenkin mahdollistaa oletusvalinnan tekemisen kuluttajalle [sillä edellytyksellä, että kuluttaja voi halutessaan poiketa oletusvalinnasta sopimuksen tekemisen yhteydessä].**

Muut huomiot

Kaupan liitto pitää perusteltuna, että hallituksen esityksestä on jätetty pois mietinnössä esillä ollut vaatimus varoituksen esittämisestä luoton mainonnassa esityksessä kerrotuilla syillä (s. 37).

Muut mietinnössä ehdotetut täsmennykset ja tiukennukset esimerkiksi hyvään luotonantotapaan ja luottojen markkinointiin muodostavat tasapuolisen kompromissin yhtäältä kuluttajien suojelun ja ylivelkaantumisen ehkäisemisen ja toisaalta elinkeinovapauden rajoittamisen ja yritysten hallinnollisen taakan kasvun välille eikä niihin ole huomautettavaa.

Kaupan liitolla ei ole huomautettavaa ehdotukseen siitä, että laki tulisi voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua sen vahvistamisesta, tai muihin voimaantuloa koskeviin ehdotuksiin.

Kunnioittavasti,

KAUPAN LIITTO

Ilari Kallio
Johtava asiantuntija